2010-18-RE

CAUSA 2010-18-RE

Número de registre 242-2010. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL 8 DE NOVEMBRE DEL 2010

BOPA núm. 65, del 17 de novembre del 2010

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 27 de maig del 2010, per la representació processal del Sr. Julio Finó Roquer, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència del 9 de febrer del 2010 i contra l'aute del 17 de maig del mateix any, dictats per la Secció Civil del Tribunal de Batlles, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a la defensa, al procés degut i a l'assistència tècnica d'un lletrat, reconeguts a l'article 10 de la Constitució i, atès que demana al Tribunal Constitucional que l'admeti a tràmit, que declari lesionats els drets recollits a l'article 10 de la Constitució, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que es retrotregui el procediment al moment en què es van produir aquestes vulneracions;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 5 de juliol del 2010;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 7 de setembre del 2010 que va admetre a tràmit la causa, amb efectes suspensius;

Vistes les al·legacions presentades, el 23 de setembre del 2010, per la representació processal de la Sra. Cristina Finó Macias;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Pierre Subra de Bieusses;

Antecedents

Primer

El 6 de maig del 2008, la Sra. Cristina Finó Macias va formular una demanda d'embargament preventiu dels havers obrant i vinculats als comptes bancaris oberts a nom del Sr. Julio Finó Roquer en les entitats bancàries del Principat, per tal com aquest hauria efectuat un traspàs de fons indegut.

Segon

El 14 de maig següent, la batllia mitjançant un aute va estimar aquesta demanda i va decretar, per tant, l'embargament preventiu de l'efectiu, actius, valors, instruments financers i havers existents als comptes que pogués tenir oberts com a titular o beneficiari el Sr. Julio Finó Roquer prop de les entitats bancàries del Principat d'Andorra i, concretament d'aquells obrant al compte numerat obert al Banc Internacional d'Andorra, SA "tot plegat a fi de garantir la quantitat de 97.296,61.- euros reclamada en concepte de principal, juntament amb la suma de 17.514, 00.- euros prudencialment assenyalada per a interessos i costes."

Tercer

Es va fixar la Cúria pel 31 de març del 2009 per tal de practicar el tràmit de demanda. El Sr. Julio Finó Roquer no va comparèixer malgrat haver estat degudament citat per edictes i, a instància de la part actora, va ser declarat en rebel·lia processal.

Quart

El 9 de febrer del 2010, la Secció Civil del Tribunal de Batlles va dictar una sentència en què precisava que la contumàcia del demandat no implicava per sí sola el reconeixement del dret que el demandant invoca i no l'eximeix d'acreditar en forma deguda els elements constitutius de les seves pretensions; tanmateix, decidia estimar la demanda formulada per la Sra. Cristina Finó Macias i condemnava el Sr. Julio Finó Roquer a retornar a la part actora tots els actius financers i el capital vinculats o que obraven, el 23 de maig del 2007, al compte numerat del Banc Internacional d'Andorra, SA, juntament amb els interessos legals produïts a partir del dia que la part defenent hagués hagut de contestar la demanda, és a dir, el 21 d'abril del 2009, o el valor obtingut en el supòsit que els actius referits haguessin estat venuts, juntament amb els interessos legals produïts igualment des de què s'hagués hagut d'evacuar el tràmit de contesta a la demanda, fent imposició a la part defenent de la totalitat de les costes judicials ocasionades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

Aquesta sentència va ser notificada a la part defenent mitjançant edictes datats de l'endemà.

Cinquè

El 16 d'abril del 2010, el Sr. Julio Finó Roquer va comparèixer en autes per primera vegada i en aquell acte se li va practicar una diligència judicial fent-li trasllat de la sentència esmentada, la qual li havia estat notificada per edictes.

Sisè

El 6 de maig del 2010, la Batllia va dictar una providència mitjançant la qual es requeria a la part defenent que retornés l'import indicat en el dispositiu de la sentència del 9 de febrer del 2010 i que efectués el pagament de 7.356,74 euros en concepte dels honoraris d'advocat i de procurador i de les taxes judicials.

Setè

El 13 de maig del 2010, la representació processal del Sr. Julio Finó Roquer va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència esmentada en què manifestava que havia estat citat en una adreça que no corresponia al seu domicili particular i que no havia pogut, per tant, comparèixer per tal de defensar els seus interessos. Afegia que la part adversa coneixia la seva adreça i que havia actuat de forma temerària per situar-lo en indefensió, que s'havien vulnerat, per tant, els seus drets a la jurisdicció, a la defensa i a l'assistència tècnica d'un lletrat, així com al procés degut, la qual cosa feia necessària la retroacció de les actuacions al tràmit anterior a la contesta a la demanda. També indicava que l'incident s'havia interposat dins el termini d'un any a partir del coneixement de la vulneració al·legada.

Vuitè

El 17 de maig del 2010, la Secció Civil del Tribunal de Batlles va dictar un aute en què acordava inadmetre a tràmit l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat per tal com havia estat presentat fora

del termini establert a l'article 18 bis 3 de la Llei de modificació de la Llei transitòria de procediments judicials. Segons la interpretació d'aquest Tribunal, a partir del 16 d'abril del 2010, moment en què el defenent va assolir la condició de part a tots els efectes, tenia 15 dies naturals per presentar el seu incident de nul·litat d'actuacions, cosa que no va fer fins el 13 de maig següent.

Novè

El 27 de maig del 2010, la representació processal del Sr. Julio Finó Roquer va presentar un recurs d'empara en què manifesta que va saber de manera casual que la seva filla havia interposat una demanda en contra seva. Aquesta part al·lega que no se'l va citar a la seva adreça particular, sinó en una altra adreça diferent i que aquest fet no li va permetre comparèixer davant la justícia andorrana per tal de defensar els seus interessos, tant més quan la major part dels fets que es contenen en la demanda interposada contra ell són falsos.

El recurrent manifesta que té acreditat el seu domicili particular amb el document nacional d'identitat i amb els rebuts de pagament mensual de l'arrendament entre d'altres, que la seva filla i part adversa té el seu domicili particular en aquest mateix carrer, cosa que demostra la mala fe en la seva actitud processal.

Seguidament, el recurrent afirma que els diners ingressats per la seva filla en el compte que ella va obrir el 17 d'abril del 2003 provenien d'un compte numerat obert anteriorment a la Banca Reig en què es podia acreditar per les dates que només ell havia pogut efectuar tots els ingressos.

Aquesta part s'oposa a la interpretació del Tribunal Superior de Justícia en relació amb el còmput del termini per presentar l'incident de nul·litat d'actuacions. Efectivament, considera que no es pot aplicar el termini de 15 dies naturals, per tal com el recurrent no ha estat part processal en aquest procés i, per tant, el termini que s'hauria d'aplicar seria el d'un any a partir del moment en què es va tenir coneixement de la vulneració del seu dret. Afegeix que no va poder exercitar els seus drets fins que va disposar d'una còpia de la causa amb tota la documentació relativa a les pretensions de la part adversa i tota la documentació bancària subministrada per l'entitat bancària Andbanc.

En definitiva, el recurrent al·lega que s'ha produït la vulneració del seu dret a la jurisdicció en els

seus vessants dels drets a la defensa, al procés degut i a l'assistència tècnica d'un lletrat, reconeguts als articles 10.1 i 10.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional i als articles 6.1, 6.3 i 17 entre d'altres del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, ja que no ha disposat del temps i de les facilitats necessàries per preparar la seva defensa i defensar-se, per tant, s'han vulnerat els drets a la jurisdicció, a la defensa, a un procés degut i a l'assistència tècnica d'un lletrat.

Altrament, cita la jurisprudència del Tribunal Constitucional sobre aquest mateix punt, concretament la causa 96-7-RE, en què els fets eren molt similars al supòsit que ens ocupa.

En darrer terme, atesa la providència d'execució ja notificada i atès el risc que els interessos del recurrent esdevinguin ineficaços, el recurrent demana que s'acordi urgentment la suspensió dels efectes de la sentència objecte de recurs.

Per acabar demana al Tribunal Constitucional que l'admeti a tràmit, que declari lesionats els drets recollits a l'article 10 de la Constitució, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que es retrotregui el procediment al moment en què es van produir aquestes vulneracions.

Desè

El 5 de juliol del 2010, el Ministeri Fiscal va presentar un informe mitjançant el qual s'oposava a l'admissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, per considerar que l'incident de nul·litat d'actuacions es va presentar de manera extemporània i, per tant, no s'havia esgotat la via judicial prèvia.

El Ministeri Fiscal recorda que, d'acord amb la jurisprudència reiterada del Tribunal Constitucional, l'ordenació dels processos judicials i la selecció, la interpretació i l'aplicació de les normes processals que els regeixen corresponen de manera exclusiva a la jurisdicció ordinària i aquesta tasca tan sols adquireix relleu constitucional en cas que no s'hagi donat resposta a les pretensions formulades per les parts o que aquesta resposta sigui irraonable des de la perspectiva lògica o, excepcionalment, jurídica.

El Ministeri Fiscal considera que la inadmissió a tràmit de l'incident de nul·litat d'actuacions no es pot titllar d'irraonada o d'irraonable. L'escrit va ser presentat fora de termini per tal com el recurrent disposava d'un termini de 15 dies naturals a partir de la data en què va comparèixer i se li va lliurar una còpia legalitzada de la sentència, en aquest cas el 16 d'abril del 2010. Convé igualment reiterar que el respecte escrupolós de les normes processals té tanta transcendència com el de les regles substantives, de les quals sovint és difícil precisar-ne les diferències de naturalesa. Per tant, aquest recurs manca de contingut constitucional.

Així doncs, el Ministeri Fiscal sol·licita la inadmissió a tràmit del recurs d'empara 2010-18-RE.

Onzè

El 7 de setembre del 2010, el Tribunal va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, la causa 2010-18-RE.

Dotzè

El 23 de setembre del 2010, la representació processal de la Sra. Cristina Finó Macias va presentar el seu escrit d'al·legacions en què manifesta que no procedirà a discutir amb l'adversa la correcció de l'adreça, ni del número de telèfon del recurrent, matèria que correspon en exclusiva als tribunals ordinaris.

Aquesta part destaca que l'incident de nul·litat d'actuacions va ser presentat extemporàniament i, si finalment s'acceptés favorablement les argumentacions del recurrent, es vulneraria el dret al procés degut d'aquesta part, ja que no es respectarien els preceptes legalment establerts a l'article 18.3 bis de la Llei transitòria de procediments judicials.

Per consegüent, demana que es desestimi el recurs d'empara formulat en tots els seus punts.

Tretzè

El 12 d’octubre del 2010, la representació processal de la Sra. Cristina Finó Macias, el 13 d’octubre del 2010, la representació processal del recurrent i, el 22 d’octubre del mateix any, el Ministeri Fiscal, van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen els arguments i les al·legacions continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

El recurrent fonamenta el seu recurs contra les decisions de la justícia ordinària en el fet que només hauria tingut coneixement de la sentència del 9 de febrer del 2010 una vegada aquesta havia estat pronunciada. I això perquè hauria estat citat a una adreça diferent de la del seu domicili particular i, per tant, no havia pogut comparèixer als efectes de defensar els seus interessos.

Pel que fa a aquest punt, de l’examen de les actuacions, es pot concloure a la veracitat d’aquesta al·legació. Efectivament:

- les citacions enviades per la Batllia ho van ser a una adreça de Granollers.

- diversos documents, entre els quals, el seu document nacional d’identitat i els rebuts mensuals de lloguer, estableixen que l’adreça del seu domicili particular s’ubica a Barcelona.

- que aquesta adreça no podia ser ignorada per la demandant que resideix en el mateix carrer i tan sols a uns centenars de metres del domicili particular del seu propi pare.

Així mateix, es pot constatar que en resposta a aquestes indicacions, l'altra part es va limitar a declarar que no procediria "a discutir amb l'adversa la correcció de l'adreça ni del número de telèfon de Sr. FINÓ, tota vegada que aquesta discussió s'hauria de realitzar davant els tribunals ordinaris."

Altrament, en relació amb aquest punt, res no permet qüestionar l'afirmació del recurrent d'acord amb la qual les citacions i la correspondència del Tribunal de Batlles li van ser trameses a una adreça diferent del seu domicili particular i per via de conseqüència, fins a una data molt posterior al pronunciament de la sentència com a resultat de la demanda presentada en contra seu per la seva filla, hauria ignorat aquest procediment.

En aquestes condicions, pel que fa a la demanda presentada per la seva filla i que s'hauria resolt en contra seva per la sentència esmentada del 9 de febrer del 2010, convé declarar que s'han vulnerat les disposicions de l'article 10 de la Constitució per tal com el Sr. Julio Finó Roquer no s'ha pogut beneficiar dels seus drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut.

S'ha d'afegir que en relació amb aquest punt, la jurisprudència del Tribunal Constitucional ha declarat que "En efecte, els drets afectats en aquest cas no són els drets processals de qui ja ha pogut accedir al procediment judicial, sinó uns drets que corresponen a una fase prèvia o preliminar: a la fase d'entrada en el procés, a la jurisdicció, per tal de poder fer valer per primera vegada davant d'un jutge els seus drets o interessos legítims. Des de la perspectiva constitucional per la qual han de vetllar aquest Tribunal i tots els òrgans judicials, cal tenir present que el bé jurídic protegit té un relleu molt especial, ja que es tracta de garantir que tots els ciutadans tindran com a mínim la possibilitat d'accedir a la jurisdicció, de portar davant d'un jutge la defensa dels seus drets. Certament, un cop dins del procés caldrà que el Tribunal Constitucional continuï vetllant pel respecte del vessant constitucional dels drets processals, però el que és lògicament primordial des d'aquesta perspectiva és assegurar l'accés per primer cop al procediment: aquest és el nucli fonamental del dret constitucional a la jurisdicció." (Causa 2009-4-RE del 14 de juliol del 2009).

Per tant, amb l'al·legació de la vulneració d'aquests drets, el recurrent va presentar de manera lògica un incident de nul·litat d'actuacions establert a l'article 18.3 bis de la Llei de modificació de la Llei transitòria de procediments judicials contra la sentència del 9 de febrer del 2010 del Tribunal de

Batlles.

Segon

Sense pronunciar-se sobre els fons d'aquest assumpte, el 17 de maig del 2010, la Secció Civil del Tribunal de Batlles va dictar un aute mitjançant el qual decidia "Inadmetre a tràmit l'incident de nul·litat de les actuacions practicades" i considerava que "l'article 18 bis, apartat 3 de la Llei de modificació de la Llei transitòria de procediments judicials, de data 22 d'abril de 1.999, estableix que en el supòsit de sentències o resolucions fermes en el procediment de les quals s'hagi produït una vulneració del dret fonamental a la jurisdicció, la persona afectada per la vulneració pot demanar al jutge o al tribunal que la va dictar, la seva anul·lació, sempre que no hagi pogut denunciar aquesta vulneració anteriorment, en el termini de quinze dies naturals des de la notificació, o des de que s'hagi tingut coneixement de la vulneració del dret, sempre que no hagi transcorregut més d'un any des del moment de la notificació de la resolució a les parts quan el subjecte del dret pretesament lesionat no ha estat part en el procés ordinari."

Aquesta decisió que es fonamenta en l'article 18 bis, apartat 3 de la Llei de modificació de la Llei transitòria de procediments judicials ens du a examinar dos supòsits.

O s'ha considerat encertadament que l'incident de nul·litat d'actuacions s'havia presentat fora del termini de 15 dies naturals, establert per la Llei esmentada, atorgat a la persona afectada per la vulneració del dret fonamental a la jurisdicció, és a dir, al Sr. Julio Finó Roquer.

O bé, aquesta consideració s'ha efectuat de manera errònia i en aquest cas, el recurrent esdevé la víctima de la vulneració dels drets que li garanteix l'article 10 de la Constitució.

Fins al pronunciament de la sentència del 9 de febrer del 2010, el recurrent va estar privat, incontestablement, dels seus drets, ja que pel fet d'un error en la seva adreça, que no sembla poder-se-li imputar, ha ignorat l'acció que la seva filla havia exercitat en la seva contra i la sentència que se'n derivava.

A partir de la seva primera compareixença, el 16 d'abril del 2010, el recurrent va tenir coneixement de la sentència esmentada, que li va ser notificada oficialment. Per aquest motiu, el Tribunal de Batlles, en el moment de resoldre l'incident de nul·litat d'actuacions, va considerar, d'acord amb l'article 18.3 bis esmentat, que el Sr. Julio Finó Roquer disposava d'un termini de 15 dies naturals comptats a partir del 16 d'abril del 2010. Com que la representació processal del recurrent va presentar l'incident de nul·litat d'actuacions el 13 de maig següent, aquest termini estava a bastament exhaurit.

Sobre aquest punt, el recurrent al·lega que no havia pogut actuar amb més diligència, ja que va haver de demanar una còpia de tota la causa i obtenir un seguit de documents bancaris dels quals no va disposar fins el 10 de maig del 2010. Tanmateix, la consideració d'aquests elements no pot qüestionar els fonaments de l'aute objecte de recurs.

Pel que fa a l'obtenció de la còpia de tota la causa, aquesta va intervenir al cap d'una setmana, de tal manera que no ens pot dur a imputar al Tribunal de Batlles l'esgotament del termini de 15 dies i pel que fa als documents bancaris, aquests no semblen constituir una necessitat en la formulació de l'incident de nul·litat d'actuacions.

Dit això, el recurrent fonamenta la seva argumentació essencial en un altre pla. Efectivament, al·lega que no hauria estat "part processal en el procediment civil enregistrat amb el número de causa 0229-2/08 i que va finalitzar mitjançant sentència de data 9 de febrer del 2010 motiu pel qual el termini per tal d'interposar el incident de nul·litat d'actuacions no seria el de 15 dies naturals a partir de la notificació de la sentència sinó el termini d'un any a partir del moment en que va tenir coneixement de la vulneració del dret (al cas que ara ens ocupa, uns dies abans de comparèixer davant dels tribunals andorrans)."

Ara bé, l'error en la seva adreça l'ha privat dels seus drets constitucionals al llarg de tot el procediment, per la simple, però suficient, raó que es va desenvolupar sense el seu coneixement, tanmateix, això no permet considerar que ell no fos part en aquest procediment, igualment, per la simple, però suficient, raó que l'acció anava dirigida en contra seva.

Aquest error en la seva adreça va implicar que fos involuntàriament jutjat en rebel·lia, però d'això no en resulta que no fos part en el judici. A més, és en la seva qualitat de part que es va presentar a la Batllia el 16 d'abril del 2010, que se li va notificar la sentència i que va designar una procuradora.

Per consegüent, cal admetre que de manera encertada el Tribunal de Batlles va estimar que el Sr. Julio Finó Roquer havia de ser considerat part en el procediment i que no podia doncs al·legar que tenia un termini d'un any per presentar l'incident de nul·litat d'actuacions, disposició únicament aplicable quan el subjecte del dret pretesament lesionat no ha estat part en el procés ordinari.

Ara bé, no es pot necessàriament deduir d'aquest aspecte de l'assumpte que la decisió de desestimació de l'acció en l'incident de nul·litat d'actuacions sigui procedent.

Tercer

Efectivament, abans de pronunciar-nos sobre aquest punt amb ple coneixement, cal verificar, in fine, si en la seva qualitat de part en el procés susceptible d'haver estat víctima d'una vulneració dels seus drets, el Sr. Julio Finó Roquer, havia estat degudament informat per la Batllia del termini de 15 dies naturals del qual disposava, establert a l'article 18.3 bis esmentat.

En el supòsit d'aquesta informació, se li podia vàlidament oposar l'expiració del termini que hagués hagut de respectar. Per contra, si l'efectivitat d'aquesta informació no s'establís, s'hauria de concloure que el termini de 15 dies naturals, comptats a partir de la notificació de la sentència, no hauria començat a córrer i, per consegüent, se li hauria oposat aquest exhauriment de manera errònia.

En aquesta causa, examinades les actuacions, res permet establir que aquesta informació s'hagués facilitat de manera efectiva a l'interessat.

Allò que si que està establert, com ho recorda el Ministeri Fiscal, és que en el moment de la seva compareixença el 16 d'abril del 2010 "se li practicà diligència judicial fent-li trasllat de la Sentència suara esmentada, la qual li havia estat notificada precedentment per edictes, i posant-lo en coneixement del seu contingut als efectes escaients."

Així doncs, se li va comunicar, primer per edictes, després per trasllat de sentència, la sentència pròpiament dita. Ara bé, només cal fer referència, tant al text de l'edicte que consta en autes, com a la sentència mateixa, per constatar que la informació relativa al termini de 15 dies de l'article 18.3 bis esmentat no figura enlloc.

El 16 d'abril del 2010, el recurrent va tenir coneixement de la sentència que l'afectava, però no va ser informat que en la perspectiva d'una acció d'incident de nul·litat d'actuacions, la Llei establia un termini de només 15 dies naturals per a la seva interposició.

A partir d'aquí, per la manca d'aquesta informació, no es pot considerar que el termini esmentat hagi començat ha escolar-se des de la notificació de la sentència, és a dir, des del 16 d'abril del 2010.

Per consegüent, convé deduir que l'aute del 17 de maig del 2010 del Tribunal de Batlles va inadmetre erròniament a tràmit l'incident de nul·litat d'actuacions presentat.

En aquestes condicions, s'ha de considerar la vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i que, efectivament, s'ha d'anul·lar l'aute del 17 de maig del 2010, dictat per la Secció Civil del Tribunal de Batlles i per extensió la seva sentència del 9 de febrer del 2010 recaiguda en el marc de la causa B-0229-2/2008, així con la resta de les resolucions judicials recaigudes en el marc de la causa esmentada.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Estimar el recurs d'empara presentat pel Sr. Julio Finó Roquer contra la sentència del 9 de febrer del 2010 i contra l'aute del 17 de maig del mateix any, dictats per la Secció Civil del Tribunal de Batlles.

Segon

Declarar que s'han vulnerat els drets a la jurisdicció, a la defensa i al procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Tercer

Anul·lar l'aute del 17 de maig del 2010 i la sentència del 9 de febrer del mateix any dictats pel Tribunal de Batlles.

Quart

Retrotreure les actuacions al moment en què es va produir la vulneració esmentada, és a dir, en el moment de presentar la contesta a la demanda.

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Julio Finó Roquer, a la representació processal de la Sra. Cristina Finó Macias, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 8 de novembre del 2010.

Pierre Subra de Bieusses
President

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Vicepresident

Didier Maus
Magistrat

Carles Viver Pi-Sunyer
Magistrat